

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

Kako je z novimi ameriškimi vinogradi v Bizelju na Štajerskem?

Znano je, da je trtna uš sloveče bizeljske vinograde popolnoma uničila. Država je napravila tam ameriške trtnice, ameriške poskušalne vinograde, katere nadzoruje kaj razumni in jako marljivi gospod Janez Maluš. Ravno ta gospod se je hotel prepričati, je-li ameriška trta riparija res taka, da jo trtna uš ne more ugonobiti? Zaslul je v ta namen že pred leti k nekaterim riparija trtam za dobra dva klobuka čez in čez ušivih korenin domačih trt, in kaj je našel? Da so imele čez več mesecev riparije na svojih koreninah ali le izginljivo malo, ali pa kar nič uši. Danes stojé še ravno iste riparije čvrste, krepke, ker jim uši do živega ne morejo.*) Ravno ta gospod je pa skusil tudi razne priporočane načine cepljenja ali požlahtnjenja ameriških trt s cepiči domačih. Pri tem se je prepričal, da je najboljše cepljenje v zelenem, ali poletno cepljenje, izvršeno po načinu prostega poročevanja, ali kakor se tudi zove — koplucije. To požlahtnjenje mu gre čudovito hitro iz pod rok, in prime se mu kar vse. Letos n. pr. je požlahtnil maja meseca s pomagachi, katere je sam naučil in izvežbal, v lastnem vinogradu 3600 trt, od katerih se le 26 cepičev ni prijelo. Skušal je pa tudi cepljene ameriške trte pogrubati, tako da je napravil iz jedne same zeleno cepljene po tri do štiri evropske grme, in tudi to se mu je sponeslo prav dobro, čisto povoljno. Skušil je tudi zeleno cepljene ameriške trte izkopati ter jih na stalno mesto v novi vinograd presaditi ter koj tudi pogrubati, kar se mu je isto tako povoljno sponeslo. Danes ima mož že tri čisto nove lastne ameriške vinograde, imajo jih pa že tudi drugi sosedje.

Sploh napredujejo v bizeljski okolici vinogradarji z zasaditvijo novih vinogradov tako, —

*) V državnem ameriškem vinogradu v Kostanjevici je par vrst takozvane „Otelu“ trte. Njene korenine so vse polne uši, zato tudi že močno hirajo. Koj sosedne vrste riparije so pa uši proste!

nekateri pridelali bodo že letos do 60 veder vina — da bodo v prav malo letih ravno toliko vina pridelovali, kakor so ga prej, ko filoksere še niso poznali. Veselje je slišati, da do 112 oseb, ki znajo cepiti, vsaki dan po okolici trte cepljuje, plačilo dobé od gospodarjev dotičnih vinogradov, po jeden do dva krajcarja od požlahtnjene trte, katera se je dobro sponesla. Gospod Maluš poučuje v gotovih dnéh ljudi v cepljenji, med temi tudi dekleta, in vsako leto imajo taki učenci gotovdan cepljenje za premije. Tisti, kateremu se med 100 požlahtnitvami največ prime, dobi 5 gld. itd. Letos bode tako cepljenje za premije prve dni julija, prav pod bizeljsko cerkvijo na šolskem vrtu.

Dolenjci! Iz vsega do zdaj navèdenega bode pač razvideli, da kar je v Bizelju na Štajerskem mogoče, mogoče je tudi pri nas. Druzega pač ni potrebno, kakor uničeni vinograd čez in čez vsaj 60 centimetrov na globoko prekopati, ter z riparijo za polovico do tri četrtine preredit zasadi. Čez dve leti doraste čudovito hitro in močno rastoča riparija tako, da se jej že lahko v visokosti metra, tri do štiri ali pa še več poganjkov zeleno cepi, to po načinu poročevanja. Ta način cepljenja gré, ako se prav v roko vzame in ako ima dotični količkaj vaje, kaj urno izpod rok, in prime se skorej vse. Tega cepljenja se priučí vsak lahko, v Bizelju učé se ga še celó ženske, dekleta. Da, bolj mladi ljudje recimo po 16 do 20letni mladeniči ali pa dekleta vršé ga še najložej ker nimajo preteških in trdih rok. Da se bode tudi na Dolenjskem lahko vsak tega kaj priprostega cepljenja naučil, in da bomo imeli dosti cepljenja zmožnih domačih ljudij, se bode brezplačno poučevalo dné 4. julija t. l. v ameriškem vinogradu deželne kmetiške šole na Grmu praktično, in to od 8. ure zjutraj, do najdajste dopoldné in od 3. do 6. ure popoldné. Dolenjci vinorodnih krajev, pošljite vendar svoje bistroumne mladeniče tje na Grm, da se naučé cepljenja zelenih ameriških trt. Pošljite jih na občinske troške tja, iz vsake občine po več, da bode ob času, ko bode imeli za cepljenje dovolj doraslih ameriških trt, tudi vedeli koga

poklicati, da Vam jih požlahtni. Dolenjski vinogradniki, katerim je uš vinograde že uničila, lotite se pa tudi precej prihodnjo jesen uničene vinograde globoko prekopavati, da jih z riparijo vnovič zasadite, in po preteku komaj dveh, k večjemu treh let zopet do čisto novih rodovitih vinogradov dospete. Da se bode kaj urnega in jako praktičnega globokega vipavskega prekopovanja, priučili; se bode osnoval na jesen na Grmu za to zopet posebni praktični poduk. Ravno takrat se bode poučevalo ravno tam tudi, kako se zasajajo trte z železnim kolom (štango) kar gré tudi kaj hitro in vspéšno izpod rok. Kedaj da bode ta jesenski pouk, Vam bodo povedale že „Dol. Novice“. Zdaj ne zamudite prilike, hitrega zelenega cepljenja ameriških trt priučiti se, torej pridite na Grm v kar le mogoče velikem številu v soboto dné 4. julija.

Petindvajseta obletnica bitke pri Kustoci na Laškem.

Kakor v marsikaterem drugem kraju naše države, ter zlasti v Ljubljani, praznovala se je tudi v našem mestu petindvajsetletnica bitke pri Kustoci. Svečanost so aranžirali 21. t. m. gg.: Karol Dular iz Novega Mesta, Matija Zalaznik iz Kandije in Jože Ovsec iz Gotne vasi, vsi trije bivši vojaki, ki so se vdeležili za našo vojsko toli slavnega dogodka; sodelovala je pri tej slavnosti tudi meščanska garda.

O tej priliki se je napravila v nedeljo 21. jun. ob 5. uri zjutraj budnica, ob 10. uri se je služila potem v kapiteljskeji cerkvi slovesna sv. maša, pri kateri so prisotovali veleblagor. gosp. c. kr. okr. glavar z gg. uradniki okrajnega glavarstva in višje davkarije, nekateri g. uradniki družih uradov, g. nadporočnik in poveljnik tukajšnjega orožniškega oddelka, nekateri c. in kr. višji častniki v pokoji, častniki meščanske garde, obilo občinstva in blizo do 70 starih vojakov.

Po končani cerkveni slovesnosti podale so se deputacije starih vojakov in mestne garde k gospodu okrajnemu glavarju, prositi ga, naj bi on posredoval do stopnje Najvišjega prestola izraz njihove neomahljive udanosti in večne zvestobe, ter naj bi on tudi naznanil presvitlemu nadvojvodi maršalu Albrehtu, kot slavepolnemu vojskovodji pri Kustoci, njihovo hvaležno udanost zarad velikih zaslug, katere si je Veletaisti priboril pri tej priliki, v čast velike naše domovine.

O poldne pa je bil slavnostni obed v Kandiji v gostilni gospe Vindišarjeve. Navzoči so bili pri tem obedu vsi prej omenjeni gospodje, oba župana iz Novega Mesta in iz Šmihel-Stopič, gosp. državni poslanec profesor Šuklje, mnogo družih dostojanstvenikov in do 60 starih vojakov.

Prvi govor imel je gospod Karol Dular, v katerim je prav ginljivo razložil, kako se je bitka pričela, nadaljevala in končala ter sklenil z trikratnim „Živijo!“ in „Slava!“ na presvitlega Cesarja in svitlega zmagovalca gospoda nadvojvodo maršala Albrehta. Odgovoril je takoj potem gospod okrajni glavar, spominjaje na veliko avstrijsko idejo, od katere je od pamtiveka navdušena naša armada, kazal je na nepremeljive zasluge, katere si je taista pridobila v dolgem času od kar obstoji v svojej sedanjej obliki, omenil je zlasti velikih njenih zaslug v sedanjem osodepolnem stoletji, izrekši konečno napitnico, namenjeno hvaležnemu spominu hrabrih sinov naše ožje domovine, ki so se bojevali in svojo žlahtno kri prelili na polji časti pri Kustoci, kakor tudi v spomin taistih, katerim je bila osoda mileja, ter katerim je bilo dovoljeno, dočakati sedanjo obletnico. Močni slavoklici so sledili govoru gospoda glavarja.

Navdušeno so bile sprejete besede, ki jih je pozneje govoril gosp. dež. in drž. poslanec Šuklje, kateri je bil tudi bojevalec za čast in za pravice naše mile Avstrije leta 1866., ter je ta čas tudi pretil svojo kri in je bil težko ranjen pri Kraljevem Gradcu. Stari naši bojevalci so bili toli ginjeni od prelepega govora gospoda poslanca, da so ga nekateri koj vzdignili na svoje ramene ter odnesli ga do njegovega sedeža.

Veselica je trajala v najlepšem redu do poznega večera.

Omeniti moramo tukaj konečno, da je med obedom neutrudljivo svirala meščanska godba, katera si je pridobila za točno in prelepo igro vsestransko zahvalo in občno priznanje.

24. junija sta došla potem gosp. okrajnemu glavarju odgovora Cesarjev in g. nadvojvode marš. Albrehta. V imenu Njegovega Veličanstva je brzojavil Njih prevzvišenost gosp. generalni adjutant FML. grof Paar, da je Njegovo c. in kr. apost. Veličanstvo blagovolilo najmilostljiveji sprejeti lojalno navestilo veterancev laške vojske leta 1866, ter novomeške garde in da se vsem najblagovoljnejše zahvaljuje.

Isto tako je milostljivo brzojavno odgovoril gospod nadvojvoda maršal Albreht izrekši svojo najtoplejšo zahvalo meščanski gardi in veteranom novomeškega okraja za njih spomin in dodavši, da je praznovanje obletnice bitke pri Kustoci, katere so se hrabri in zvesti sinovi kranjske dežele slavno vdeležili, nov dokaz, vselej izkazovanih lojalnih in patrijotičnih čutil kranjskega prebivalstva.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Pri nas doma, kakor sploh po kat. svetu so se jako lepo obhajale pobožnosti v proslavo tri-

stoletnice sv. Alojzija. Žal, da radi malega prostora v našem listu o tem ne moremo več pisati. Rečemo le, da je svet pokazal, da je še vrlo katoliški — in da se ne bode še tako lahko posrečilo liberalcem — vzeti narodu vero.

Državni zbor — je zbor, o katerem skoraj ne vemo, kaj bi rekli — nima še prave barve. Kaže se vendar, da se bodo, ali so se vže zvezali Poljaki z liberalnimi Nemci. Ako se to zgodi, bomo Slovenci sirote — zlasti še Korošci in Stajerci. Naši poslanci pa se vrlo vedejo v državnem zboru. G. Pfeifer se je potegnil zlasti za reveže na Dolenjskem, od katerih se tirja davek pomladi, akoravno jih je zadela tu in tam huda letina; zahteva, naj se tirjanje odloži, ko bodo ljudje kaj pridelali. Tudi poslanec g. Ferjančič se je vrlo potegoval zlasti za vinogradnike; g. Šuklje je imel izvrsten govor.

Nasproti pa so Mladočehi v državnem zboru — siromaki. Nihče ne mara zanje. Prisiljeni so zatajevali besede svojih lastnih poslancev, kateri so jim bili pred kratkim — vse. Žalostno! Ali vendar ne dobé ga zaveznika, dokler ne bodo drugačni. Tudi so sami oni krivi, da se Poljaki vežejo z liberalnimi Nemci.

Češka razstava se sveti, kakor ne bi bili mogli pričakovati najboljši zagovorniki naših severnih bratov. Obiskuje jo neizmerno število ljudi. Tudi izmed Slovencev se jih je vže mnogo peljalo tje gori; še več pa jih pojde za njimi.

Kaj je novega po širokem svetu?

Grški bivši minister **Trikupis** je obiskal srbsko vlado v Belem Gradu potem pa bolgarsko v Zofiji. Brez dvoma se je godilo zavoljo dežele Macedonije v Turčiji, kjer stanujejo Bolgari, Srbi pa tudi Grki. Zavoljo nje se bodo ti narodi še krvavo bili.

Rumunci se hočejo baje bolj približevati sredoevropskim državam, ker sprevidajo, da jim Rusija ne bode prinesla sreče.

Angleški bivši minister **Gladstone**, ki je res bil vselej pravičen irskim katoličanom, boleha; bati se je, da umrje stari mož.

Piše se nam:

Iz **Bele Cerkve**, dne 22. junija 1891. — Pri nas se je 300 letnica blažene smrti sv. Alojzija obhajala z velikimi slovesnostmi, dné 18., 19. in 20. je bilo ob 6. uri zjutraj pri zelo okinčanem in s podobo sv. Alojzija okrašenem stranskem altarji veliko duhovno opravilo s pětimi litanijami. Vsaki dan je prišla k službi božji vsa šolska mladina v polnem številu, ter je prejela svete zakramente. Po sv. maši in opravljeni zahvalni molitvi šolske mladeži pričela se je pa šol-

ska veselica. O pol deveti uri peljeta gg. župnik in učitelj vso šolsko mladino k g. Majzelju, kjer je bila miza pogrnena za krajni šolski svet in 144 otrok, kojih je pa radi deževnega vremena izostalo 22. Za zajuterk so dobili otroci telečjo obaro, kruh in vino. Med tem je nehala deževati, in po zajuterku hajd na vrt, kjer so se potem vršile razne pesmi, deklamacije, igre, telovadba; za koje vse se je g. učitelj hvalevredno trudil. To je trajalo do poludné. Opoludne je bila dobra južina (kosilo.) Za pijačo so dobili otroci zopet vina. Vsa veselica trajala je do pol treh, ob kateri uri se je zopet šolska mladež paroma za banderoma podala k popoldanski službi božji.

V spomin dvojnega slavnega dné: 300 letnice sv. Alojzija in prvega sv. obhajila, dobili so otroci vsaki po dve podobici; pridniši dobili so še povrh vsega tega bukvice sv. Alojzija. Kaj čuda toraj, da so bili otroci neizrečeno veseli in zadovoljni. Pa tudi vsi drugi ljudje so bili polni hvale. V to svrhu dovolil je bil krajni šolski svet v svoji seji, koje je bil sklical velespoštovani vrli predstojnik krajnega šolskega sveta, g. Jakob Kosačak — za kar mu bodi vsa čast in hvala 15 gid., nekaj so zložili bili otroci, a malo ne vse; drugo dali sta požrtovalni, na daleč dobro znani hiši, Majzelj in Zorko, koji sta bili že vlani povodom prvega sv. obhajila pri velikodušni in požrtovalni materi gospej Zorko po knežje pogostili bili brezplačno nad 30 otrok obhajancev. Nekateri bili so še celo po gospej obdarovani s srebrnimi tolarčki. Kakor so nas vlani bila z velikim veseljem sprejela gospod in gospa Zorko, isto tako sta sprejela gospod in gospa Majzelj, da-si ogromno število, z vidnim veseljem in pravo zadovoljnostjo. Z okrajnim šolskim svetom je bilo pripravljeno za 149 ljudi. Bodi toraj spoštov. družinam Majzelj in Zorko, kakor tudi slav. okrajnemu šolskemu svetu v lastnem in imenu presrečne mladine najtopleja zahvala izrečena.

Iz Št. Janža, dné 26. junija. — Na sv. Janeza Krstnika dan smo imeli tu tri nesreče. Prva zjutraj. Že bolj star mož iz Jesenice, fare Št. Ruperške je peljal oglje na Sevnico, pa je mej tem tako nesrečno padel pod voz, da mu je dvakrat kolo čez nogi šlo in mu je strlo eno nogo popolnoma, drugo pa na pol.

Gospodar je šel na vse zgodaj s pripravljeno galico vinograd škropit, pa komaj je prvo posodo natočeno spraznil, se mu je druga vsa s škropilom napolnjena posoda zvrnila ter tako nerodno konja za seboj potegnila, da je moral konjsko opravo razrezati, da je konja otel.

Popoldné ob pol 3. uri se je pa v bližnji vasi Pristavi dim pokazal in na to precej ogenj, kateri je bil radi množega gradiva: škope, mrve,

suhe detelje v kozolcu in slamnatih streh tako silen, da ste dve kmetiški hiši, dva poda, dva svinjaka in jeden kozolec do tal pogoreli. Jednemu gospodarju, Antonu Knezu, je pogorel dve leti stari fantič, dva konja, dve govedi, dva prašiča. Nesreča velika. Zažgali so otroci. Ljudje pravijo, da nas s temi nesrečami Bog opominja, naj farnega patrona, sv. Janeza Krstnika bolj praznujemo.

Proti koncu preteklega meseca so tu vodili trije preč. misijonarji lazaristi iz Celja duh. vaje za ljudstvo v splošno zadovoljnost.

Od sv. Duha nad Krškim. — Namenil sem se nekoliko spregovoriti o škropljenju trtja. Če vam kdo poreče, da trte škropiti z modro galico je škodljivo, temu recite „nevednež“. Ja res ne vé pri čem da je, in zakaj take neslanosti govori? Ravno takih nevednežev je pri nas obilo čez mero. Vem za več kmetov, ki so si lansko leto naročili in so tudi dobili pravo modro galico od sl. c. kr. kmetijske družbe kranjske, pa kaj so ti možje storili z galico? Nič! Še do danes je zaprta v kaki stari miznici, čeravno je videl še lansko leto, da tisti vinograd, ki je bil škropljen, je bil veliko lepši od onega, ki ni bil in da je veliko bolj dozorelo grozdje na škropljenem vinogradu. Tudi tisti ki je vino kupoval, je od nas, ki smo škropili veliko rajši kupil in tudi dosti dražje plačal. Toda vse zastonj, da bi sploh škropili, na to še misliti ni, jako bi bil vesel, ko bi jih polovico škropilo, v resnici je pa tako: „Da iz med 100 vinogradov, če jih je 10 poškopljelih, pa je dobro“. Jaz sem še pretečeno leto marsikaterega kmeta prašal, zakaj nočeš škropiti? Rekel mi je: Saj bom res škropil! Rekel mi je nekdo, če boš škropil se ti bojo v treh letih vse trte posušile. Drugi mi je rekel: „To škropljenje je nova iznajdba; na ta način hočejo nas brž ob vinograde spraviti, da bodo potlej ložje leseno vino prodajali“. Takih in tem enakih neumnih govorov je veliko med nami, ki izvirajo iz same nevednosti. Kaj pametnega jim praviti in neumnost iz glave izbijati je vse zastonj. Oni gonijo vedno naprej svojo nevednost s svojo trmo. In ravno letos prav lepo kaže v vinogradih, mladike so čudo velike vzrastle, in upanje bi bilo, da ko bi škropili, bi vsaj lepe mladike za v prihodnje zdrave ostale. Toda vse prošnje in opominjevalni dopisi do našega kmeta so zastonj. Pravijo tudi, bo že Bog škropil. — Res je, da Bog lahko nas škropi z dežjem, točo itd. Da bi pa Bog modro galico živo apno z vso pripravo za škropilo z zraka vli-val — tega pa ne bo, — ker lenobe ne podpira, ampak je dal človeku le um, da si pomaga sam. Nekdaj je padala Izraelcem mana — ali bilo je v puščavi, kjer si niso mogli sami pri-

delovati kruha. — Dolenjska pa doslej še ni puščava.

Zato, ljubi moj kmetič! Ako ne boš hotel poslušati dobrih svetov in popustiti svoje trme, bo prevladala še veliko večja revščina, kakor je že sedaj v resnici.

Dostavek vredništva. Zdi se nam, da gospod dopisnik vidi malo prečrno. Ne vemo, kako je pri Krškem, ali gotova resnica je, da okoli Novega Mesta je ali bode škropila velika večina posestnikov. Veseli nas, da je tudi naš list k temu obilo pripomogel.

Iz Bleda, dne 23. rožnika 1891. — Rad bi vam le kaj veselega sporočal, od tukajšnjega tako rekoč raja kranjske dežele; ali žal, le preveč smo z nesrečami obiskovani. Ni še minulo 15 dni, kar se je zgubil pol tretje letni deček posestaika Zupančiča p. d. Pusta na Pokluki, župnije Gorje. Ker je ne daleč od hiše zelo skalovito, mislilo se je, da se je otrok v pečevju vbil, drugi zopet, — da ga je veliki orel vzel. Zadnje je pa nevrjetno, prvič: ker jih tu ni, drugič: moral bi vpitje njega oče slišati, kateri je ravno o taistem času 40 korakov odaljeni mlaki svojo živino napajat gnal. Predzadno nedeljo zbralo se je čez 60 oseb na čelu žandarmerijske patrole, kateri so celo Pokluko preiskali — ali žal zaman. Ugiblje se različno. Bodemo videli, kaj sodnija na dan spravi, ako se ji bode posrečilo.

Dne 19. t. m. zjutraj našli so 76 letno Simnič pri mlinu „Komar“ v potoku Radovna utopljeno. Nesrečnica bila je vže več časa bolj zmešana, zraven tudi božjasti podvržena; zatorej je brezdvomno, da je v vodo pala in tako smrt v nji našla. Koj drugo jutro okoli pol dveh, zbudi nas žalostni glas — plat zvana: gorel je hlev gospoda veleposestnika J. Verderber-ja v Gradu. Ako ravno so hiše čisto v obližji, in se je vže ogenj bližne hiše poprijel, vendar se je posrečilo neutrudljivi in vse hvale vredni domači gasilni družbi in pridnemu ljudstvu zabraniti, da se ni ogenj razširil.

Zahvaliti se moramo tudi tukajšni vrli c. kr. žandarmerijski postaji, katera je žrtovalno pripomogla gašenju ognja.

V službi stoječa žandarma gg. stažmešter Jakob Huter in žandarm Anton Maver zapazila sta koj iz začetka ogenj, ter prebivalstvo zbudila, poslednji je še celo naravnost v farno cerkev tekel, da je z zvonom naznanil nesrečo. Pogorelec je bil zavarovan.

Letina na polju do sedaj lepo kaže, samo da bi nas mili Bog pred neugodami obvaroval. Dragi bralec, ako greš na božjo pot k „Mariji Pomagaj“ na Brezje, ne opusti še Bleške okolice obiskati, kajti prepričan sem, da bodeš občudoval prelepo okolico, ter da ti ne bode žal te dve uri

dolge poti. Stradati ti tudi ne bode treba, ker je tu gostilnic v obilo, samo ako si priden bralec domačega časopisa, se ti ne bode moglo vstreči, ker žalibog zato le premalo denarja imajo, temveč le za tuje, nam le bolj sovražne liste. V tem oziru je veliko bolje v bližnjih Gorjah. Ondašnji vrli Gorjani imajo svojo lastno hišo „Gorjanski dom“, katero društvo pod načelstvom občesplošovanega in vrlega možaka, gospoda Jakoba Žumerja dobro napreduje.

S tem dragi rojaki, na svidenje!

Z Notranjskega. — V cenjenih „Dolenjskih Novicah“ od dne 15. junija t. l. se mej najnovjšimi skušnjami o škropljenju trt bere, da zadostuje popolnem, ako se vzame na sto kilogramov vode le dva kilograma galice in štiri kil. apna.

Vem Vam povedati, da je ta skušnja dokaj pretirana, kajti baš v Italiji in v Franciji so spoznali in mi Notranjci lansko leto se preverili, da na 100 litrov vode čez in čez zadostuje jeden kilogram modre galice in jeden kilogram apna. Vaš pouk vže itak ubožnemu kmetu malo pregloboko sega v raztrgani žep. („Kmetovalec“ dne 31. maja t. l.) Kar se govori v omenjenem članku od škropilnic, je resnično in prav Samassova najbolj draga in hvaljena je najbolj nevkretna in najprej pohabljena; kajti leva roka ima pri njej glavno vlogo, in če se količkaj pokvari, ves stroj zastane in noben domač kovač je ne more popraviti. Kaj bolj nepraktičnega slav. kmetijska družba v Ljubljani kmetu ni mogla dati v roke, nego je ta iznajdba. Kolikorkrat sem jo lansko leto komu izposodil, tolikrat dobil sem jo nazaj pokvarjeno. Stala so me popravila vže nad 6 gld., in sedaj stoji zopet v kotu med staro šaro in ni več za rabo. Tisti možje, ki kmetu take dragocene umetnije priporočajo, pač ne vedó, da ubogi kmet vže galico težko kupi in da še soli čestokrat nima pri hiši. Zategadel se mi prav umesten zdi dostavek ondotnega sl. vredništva, ki priporoča škropilnico, kakoršno je dopisnik iz Prage v prejšnjem listu „Dol. Novic“ popisal, in se dobi na Dunaji za 2 gld. 50 kr. in sicer sedaj pod naslovom: „Moritz Ritter & Johann Schaden, Wien, II. 1. Leopoldstadt, Lampigasse Nr. 9.“ — Jaz sam sem, bravši v zadnjem Vašem listu dopis iz Prage, takoj naročil dva, in komaj sem ji prejel in poskusil, takoj so prišli še trije iz farne vasi prosit me, da naj še njim jednake naročim.

Narejena je jako priprosto, nese tem dalje, čem bolj se pritiska tudi do 20 metrov daleč. Priloženi ste dve mali lopatici in jeden roseteljček. Vsi ti se po potrebah natikajo na konec zakrivljene cevi. Za vrtnarske zelj in cvetlice, škropljenje salate, sočivja ali krompirja po njivah, je izvrstna, rekel bi, nedosežna prva lopatica; za

trtje pa je roseteljček res izvrstnen, ker rosí iz njega kakor najtanjši dežek široko na okoli in celih 20 metrov na daljavo.

Kedor je to škropilnico videl in poskusil, ne bode si želel nobene druge niti za vrtno sadje, niti za trtje. Polomiti se nima drugega, nego leseni drog, katerega lahko vsak pastir v grmu vreže, ali če se predivo na drogu odvij, lahko se z drugim nadomesti, ali če bi se cev katerikrat kaj razcinila, lahko jo vsak kovač zopet zacini. Toliko v pojasnilo Moritz Ritterjeve vrtno in trtne škropilnice, ki naj bode Dolenjcem vrolo priporočena. Gospod trgovec Perko v Novem Mestu in gosp. Kastelic v Kandiji imata jih v zalogi.

Millerville iz severne Amerike. — Veseli me, vsakih 14 dni, kadar vaš list prejmem, da vidim notri različne novice, katere se zgodijo v moji materni deželi, in mnogo koristnih gospodarskih stvari, katere bi si mogel vsak dobro zapomniti.

Ali ravno tako, kakor me to izveseli, ravno tako me razsrdi, ako berem kaj nespodobnega od naših malopridnih Slovencev. V vašem listu od 15. maja, števil. 10, stran 78 sem bral nekaj od Amerike. Vprašanje je, (kakošna je Amerika?) Ali nihče ne vpraša, kakošni so naši Slovenci v Ameriki? Jaz mislim, da nobeden ne potrebuje na trebuhu ležati in travo grizti, kdor hoče delati, tudi ni potrebno pod smrekami ležati in zvezde študirati. Tudi opoludne ni potrebno se s tešč slino po želodcu mazati. Tudi komarjev ni potrebno nobenemu Amerikancu večerjati. To so le tisti, ki vse seboj v eni ruti nosijo, ki tudi pri vas niso bili nič vredni, *Lofers and Tramps*. To so taki Slovenci, kateri po dnevu zaslužijo 2 dolarja, zvečer pa tri zapijejo, ako jim še kaj ostane pa zaigrajo; to so tisti ptički, pa še dolg delajo; kadar je dolg narejen, gredo pa svojo pot. Vrnemite mi, da ta, kateri je to pisal je pijanec, igrač in postopač, drugače ne bi mogel tako pisati. Jaz sem tudi Slovenec od Semiča, že 24 let v Ameriki, sem že dosti videl in skusil, ali tega še nisem tukaj videl, da bi kateri stradal, kateri hoče delati. Le pridni, delavni Dolenjci so dobri v Ameriki, pa ne pijanci, igrači in taki, kateri za boga in njegove zapovedi nič ne marajo, katerim je prvo angleško, kar se naučijo kletva, kar so jih oče in mati naučili, je ostalo na drugi strani Save. Zares ni potrebno, za take Slovence v Ameriko seliti se, kateri so navajeni po dnevu na trebuhu v senci ležati. Pa tudi ne za takošne, katere zmiraj po grlu grasplje za žganje in pivo. Le taki naj sem pridejo, kateri se boga bojijo, in so varčni in delavni, pa vas zagotovim, da ne bo nobeden potreboval travo in komarje grizti; tisti so le pijanci. Bog se jih usmili. Dosti imamo tukaj dobrih Slovencev pa tudi slabih se dobi.

Vredništvo. Prosimo, pa tudi zahvalimo vas, da ste nam razjasnili vaše tamošnje razmere med Slovenci zlasti še, ker je ona opazka v Novicah tudi nekatere druge razžalila. Pač bode veljalo za Ameriko, kakor za vsak kraj: pridnemu se kruh peče.

Domače vesti.

(Po duk!) Opomnimo prav posebno, naj naši vinorejci ne pozabijo prebrati prvega članka našega lista! Opominjamo, naj ne pozabijo priti 4. t. m. na Grm!

(Tristoletnica sv. Alojzija) se je v Novem Mestu, kakor tudi po Dolenjskem sploh, kaj lepo obhajala. Naša šolska mladina, tudi naša gimnazija, se je lepo vdeleževala. Žal, da ne moremo radi pomanjkanja prostora več o tem pisati. Z veseljem pa povdarimo, da to priča, kako vrlo katoliška je še naša mladina.

(Wasser) dobro znani predsednik nadsodišča v Gradcu gre baje v pokoj.

(Veselico) s petjem in godbo priredi dne 12. julija t. l. „Dolenjsko pevsko društvo“ na vrtu g. Tučka. — Začetek ob 8. uri zvečer.

(Mesto sedanjih kuprenih, res nerodnih četrtakov) dobimo nov drobiž po 5 kr. iz nikla.

(Požar.) V Kostanjevici je pogorelo dne 25. t. m. trem gospodarjem sedem poslopij. Zgorela je jedna krava, 11 svinj in mnogo perutnine. Neki mož se je močno opekel; odpeljali so ga v bolnišnico. Požarne brambe so prihitele iz Krškega in Šentjerneja, da ste zabranili večji požar. — Dne 26. t. m. pa je pokončal požar v Gaberju, stopiške fare 5 hiš. Zgorel je dveleten deček, sedem svinj, osem ovac in večina živeža in krma. Neki gospodar, ki je izganjal živino iz hleva se je opekel tako nevarno, da bode težko ozdravil. Štirji poškodovanci so bili zavarovani. Zažgali so otroci.

(Živinska kuga.) Mnogo nadlog tare naše ubogo ljudstvo. Prišla je še nova živinska kuga v gobcu in pa na parkljih, ki razsaja po velikem delu Dolenjske in Notranjske. Deželna vlada je ukazala vsled tega, da se razglasé kot okuženi sodni okraji Vipava, Črnomelj, Novo Mesto in Žužemberk, in ves političen okraj Kočevje. Zatorej ukazuje deželna vlada: 1. Promet s prežvekovalci in prašiči iz vseh teh okrajev in v vse te okraje je prepovedano, promet z omenjeno živino v mejah teh spolnovaje zaporne odredbe po okuženih krajih, pa dopuščen. 2. Uživati in prodajati surovo mleko obolele živine je po vseh teh okrajih prepovedano. 3. Se-li sme obolela živina klati, za to, da bi se vžilo nje meso, to je odvisno od dotičnega živinozdravnika. 4. Živinski

sejmi — izvzemši sejme za konje — so po vseh teh sodnih krajih prepovedani. Na dalje so do preklica prepovedani tudi vsi živinski sejmi v sodnem kraju Zatičina in Trebnje.

(Raka,) ki meri 12 palcev z škarjami vred, je dobil v Radolji med Vrhom in Škocijanom posestnik Jožef Tramté iz Zlogajne; mogoče da se bode še ta redka žival zalegla počasi po vodah.

(Razdelitev bikov iz deželne podpore nakupljenih.) Bikov-plemenjakov muricodolske pasme nakupil je iz deželne podpore podpredsednik c. kr. kmetijske družbe Seunig 15, tedaj se je mogel deželni odbor zopet le na nekoliko prošenj, katerih mu je doslej 168 došlo, ozirati. Ker se bode pa v jeseni iz deželne in državne podpore še precej bikov pingavske in muricodolske pasme kupilo, bode še mnogo prošenj takrat uslišanih. Deželni odbor je gledé razdelitve pritrdil nasvetu glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe in bode oddal v soboto dne 20. t. m. za polovično ceno naslednjim gospodarjem bike in sicer: I. v Ljubljani dopoldné omenjenega dne na dvorišču gostilne pri bavarskem dvoru: A Dobravcu iz Želimelj, Frančišku Novaku iz Rudnika, Jerneju Logarju iz Horjula, Janezu Cibru iz Matene, občini Stari Cerkvi pri Kočevju, Mih. Riglerju iz Skranjeka pri Ribnici, Janezu Skubicu iz Police pri Višnji Gori, Alojziju Rusu iz Češnjic pri Zatičini, Al. Vehovcu iz Žužemperka, in Petru Lovsetu iz Hinj občine Žužemperške; II. v Postojini na domu župana postojinskega Vičiča: Janezu Curku iz Gradiša pri Vipavi, Janezu Bizjaku iz Slapa, podobčini Cerknici, Antonu Dolganu iz Volč pri Košani in Maksu Deklevi iz Britofa.

(Za popotovalce v Srbiji.) Tukajšno c. kr. okrajno glavarstvo razpošilja ravnokar osem županstvom okrožnico, z katero jim naznanja, da za popotovala iz avstro ogrske države v Srbijo in narobe ni treba več potnin niti potrdil, katere si je moral dosedaj priskrbeti vsak državljan obeh držav pri svojih oblastnijah, kadar je hotel stopiti v kako dotično državno mejo. Ta olajšava v prometu se je vvedla vsled dogovora, katerega sta sklenila zadnjič zastopstva obeh vlad. Vendar priporočta se glasom dopisa c. kr. deželnega predsedstva v Ljubljani, z dne 10. junija t. l., št. 1590 pr. popotovalcem naše monarhije, kateri nameravajo podati se v Srbijo, da se tudi za naprej priskrbé popotnin, ker taiste bi jim vtegnile pomoči še v bodočem v ptuji državi iz možebitnih zaprek.

(Hrošči.) V občini Veliki Loki na Trebanjskem se je letos pokončalo 165 mernikov hroščev, za katere je le ta občina plačala premij v znesku 65 gl. 80 kr. Bilo jih je hvala Bogu letos ondi manj, nego se je iz početka sodilo.

(Povesti slovenskemu ljudstvu.)
Gosp. Kalan, vrednik „Domoljuba“ je zbral 15 povesti, ki so bile natisnjene v omenjenem listu v lepo knjižico. Povesti so mikavne in poučne ter stanejo samo 20 kr. Toplo jih priporočamo.

Razne vesti.

* (V Švici) se je zgodila grozna nesreča. Blizu mesta Bazel se je podrl čez reko Birs vodeči most, ko je šel čezenj železniški vlak. Mašina in vagoni so pali v vodo. Bilo je na vlaku čez 600 oseb; do 200 ljudi je mrtvih, veliko ranjenih. Cele družine so poginile. Grozán je bil pogled; iz razbitih vagonov so gledale, po vodi plavale, glave, roke, noge, krvava obleka. Železo, ki je držalo most se je vdalo, ker je bilo preslabo. Vodstvo te železnice bo moralo pred sodnijo.

Smešnica.

(Dvoumno) Žena (na smrtni postelji:) „Gotovo bodeš kmalu za menoj prišel v nebesa, dragi mi so-drug mojega življenja!“ — Mož: „Le zanesi se nato, ako bodeš ti v nebesih, bom tudi jaz tu imel nebesa“.

Naznanilo o začetku šolskega leta 1891/92.

Šolsko leto 1891/92 se začne dné 18. septembra s slovesno službo božjo in z „veni sankte“.

Po določenih visokega ukaza, izdanega od c. kr. dež. šolskega sveta, vsprejemajo se učenci v I. razred v dveh obrokih in sicer koncem ravnokar preteklega šolskega leta dné 15. julija, in začetkom novega šolskega leta dné 15. septembra.

Učenci, kateri želé biti vsprejeti v I. razred bodi si kot javni bodi si kot privatni učenci, morajo se v spremstvu svojih starišev ali njih odgovornih zastopnikov v jednom gori imenovanih obrokov oglasiti pri gimnazijskem ravnateljstvu ter s seboj prinesiti krstni list in obiskovalno spričevalo (šolsko naznanilo), v katerem mora biti izrecno povedano, čemu je bilo izdano, in v katerem morajo biti redi iz veroznanstva, učnega jezika in računstva.

Da bodo resnično vsprejeti, morajo z dobrim vspehom narediti vsprejemni izpit, pri katerem se zahteva sledeče: „V veroznanstvu toliko znanja, kolikor se ga more pridobiti v prvih štirih letnih tečajih ljudske šole; v učnem jeziku spretnost v čitanju in pisanju, znanje početnih nauk iz oblikoslovja, spretnost v analizovanju prosto razširjenih stavkov, znanje pravopisnih pravil; v računstvu vaje v štirih osnovnih računskih vrstah s celimi števili“.

Vsprejemni izpiti se bodo vršili dné 15. julija, oziroma 16. septembra.

Vsprejemne izpite ponavljati, bodi si na istem ali na kakem drugem učilišču, ni dovoljeno.

V ostale razrede (II.—VIII) se bodo učenci vsprejemali dné 16. in 17. septembra. Učenci, ki so zadnje polletje obiskovali tukajšnje učilišče, morajo s seboj prinesiti zadnje spričevalo; učenci pa, ki želé z drugih učilišč prestopiti na tukajšnje, krstni list, spričevalo o zadnjem polletju, katero pa mora imeti pristavek o pravilno naznanjenem odhodu, in ako so bili oproščeni šolnine ali dobivali štipendije, tudi dotične dekrete.

Vsak na novo vstopivši učenec plača 2 gold. 10 kr. vsprejemnine, in 1 gold. kot prinos za nakup učil; zadnji znesek morajo plačati tudi oni učenci, ki so bili vže doslé na tukajšnjem zavodu.

Učencem, ki vsprejemnega izpita v I. razred ne zvršijo z dobrim vspehom, vrnejo se vplačane takse. Ponavljalni in dodatni izpiti se začnejo 16. septembra in morajo 18. biti zvršeni.

Šolnina znaša za vsako polletje 15 gid., ter jo morajo javni in izvanredni učenci naprej plačati v prvih šestih tednih. Izjema je za učence prvega razreda v prvem poletju, koji morajo šolnino plačati najkasneje v prvih treh mesecih po začetku šolskega leta, in koji morejo, če so sami, oziroma oni, ki so dolžni za nje skrbeti, v resnici revni, pod uvešti pridobiti si dovoljenje, da smejo šolnino plačati še le koncem prvega tečaja.

Učencem, ki tej svoji dolžnosti v povedanem obroku niso zadostili, daljše šolsko obiskovanje ni dovoljeno.

Javnim učencem se more plačevanje šolnine opustiti:

- ako so v preteklem polletju z ozirom na pravost in marljivost dobili jeden prvih dveh redov, predpisanih v redovni lestvici, in ako je vspeh njihovega učenja zaznamovan vsaj s prvim obnim redom, in ako so sami, oziroma oni, katerih dolžnost je skrbeti, v resnici revni, to je, ako so njih imovinske razmere takšne, da bi njim plačevanje šolnine brez čutljive oškodice ne bilo možno.

Da dosežejo učenci oproščenje od plačevanja šolnine, morajo vložiti pri ravnateljstvu prošnjo na visoki c. kr. deželni šolski svet podprto s spričevalom zadnjega polletja in z imovinskim izkazom.

Učenci prvega razreda, ki hočejo prositi za odložitve šolninskega plačila na konec prvega tečaja, morajo svoje prošnje, glaseče se isto tako na visoki c. kr. deželni šolski svet, podpreti z imovinskim izkazom ter v prvih 8. dneh potem, ko so bili sprejeti, položiti pri ravnateljstvu.

Imovinski izkaz morata izdati župan in domači župnik in ne sme biti starejši od jednega leta, ko se izroči prošnja. V njem morajo imovinski podatki točno in toli obširno zaznamenovani biti, kolikor je to treba, da se dajo natančno presoditi.

Listnica uredništva.

Gosp. Daniel N. v Ameriki. Ker že enaki dopis v današnjem listu nahajate, smo Vašega le zarad pičlega prostora opustili.
Gosp. Š. v Č. Radi bi bili društ. naznanilo sprejeli, a došlo je prekasno.

Gospod Marko Žugelj, urar v Metliki postavil je pri graščini „Ribnik“ hišni telegraf zvonec iz desetih sob, na popelnoma zadovoljstvo ter si šteje oskrbnitvo v dolžnost, da ga vsem p. n. hišnim posestnikom priporoči zamore.

(131)

Oskrbništvo grada „Ribnika“.

Na prodaj.

Hiša št. 34 v Kandijl poleg Novega Mesta v dobrem stanu, obstoječa iz dveh sob, treh obokanih kleti, jeden hlev za živino, svinjak, lep, dobro ograjen vrk, dobra njiva za osem mernikov posetje iz proste roke takoj na prodaj.

(1—135)

Loterijske srečke.

Trst	13. junija	33	56	49	73	90
Gradec	20. „	39	51	29	3	52

Tužnega srca naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da je naša najstarejša, prisrčno ljubljena hči, oziroma sestra

Linčka

po štiridnevni bolezni, previdena s svetimi zakramenti za umirajoče, stara 11 let, 10 mesecev in 22 dni, danes po 8. uri zvečer mirno zaspala v Gospodu, zapustivši nas v nepopisni britkosti.

Sv. Križ pri Kostanjevici, 12. junija 1891.

Karol Kaliger, Hedvika Kaliger,
stariši.

Leonora, Ica, Milica in Justina,
sestre.

(132)

Razglas!

Vsled dovolila c. kr. okr. glavarstva v Rudolfovem z dné 16. junija 1891 št. 4913, proda podpisano načelnštvo več pušk, (Vorderlader.)

Kdor hoče te puške, posamezne ali več skupaj kupiti, naj se pismeno ali ustmeno na podpisano načelnštvo obrne.

Slavno županstvo se uljudno prosi, da blagovoli to na običajni način javno razglasiti.

Načelnštvo unif. mestne garde v Rudolfovem,
dné 19. junija 1891.

Vertačič,
stotnik.

Zahvala.

Podpisani odbor si usoja tem potom zahvaliti za lepi in prijazni sprejem o priliki društvenega izleta v Šent Jernej, posebno gospicam za šopke, gospici Majzeljevi za nagovor in krasni šopek, g. županu, gg. odbornikom, sl. požarni brambini in vsem drugim pospeševalcem, ki so pripomogli do lepe zabave.

Rudolfovo 30. junija 1891.

Odbor „Dol. Sokola“.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem svojo, že pet let obstoječo

bukvoveznico

razširil, in si več strojev omislil, ter zamorem sedaj vsem spoštov. naročilom točno in fino postreži. — Za obilna naročila se uljudno priporočam

[211]

J. Krajec.

Prava galica ali kupreni vitrijol,
za škropljenje trt, tudi cement
in gorenjski gips se dobi po nizki
ceni pri

Adolf Pauser-ju

(108-4)

Novomesto.

V Bajnofu pri Novem Mestu

je

[206]

izvrstno staro vino,

kakor tudi prav stara črnina ter dobro novo vino,
v vsaki množini in prav po nizki ceni na prodaj

Nekdo prevzame službo

organista in cerkvenika,

zmožen je figuralnega in koralnega petja z sopran-
glasom. Oženjen ter ima svoje pevce in svoje cerkvene
pomočnike. Ne ozira se na bogato službo, le na prosto
stanovanje, ker je ob enem tudi izučeni izdelovalec
orgelj. Več o tem se zvê pri uredništvu „Dolenjskih
Novic“.

(133-1)

Kovačnica v Kandiji,

biš. št. 36 (pri Plantanu), z izvrstnim orodjem se dá
na več let v najem. Več povê lastnica

(134-1)

Marija Plantan.

Steklenice za pivo

z zamaškom na dratu, s katerim se tako dobro zapró, da ne uhaja zrak vanje, dalje vrčke za pivo in vsake vrste steklo, porcelan, različne svetilnice za petrolej priporočam po najnižji ceni

Franjo Seidl

(114-4)

v Novem Mestu.

Tudi ustavljam šipe v vsakovrstne
okna in v okvire za podobe.

DEČEK

118-3

13 do 14 let star, ki zna dobro pisati in
brati slovensko, sprejme se na Notranjskem
za vrtnarskega učenca. Deček mora biti poš-
tvene kmetske rodbine. Ponudbe pod šifro:
L. Š. naj se pošiljajo na vredn. tega lista.